

OTEVŘENÁ VÝZVA VLÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY

K VYTVOŘENÍ MODERNÍ
POTRAVINOVÉ POLITIKY

*Expertní podklad pro vládní rozhodování a
meziresortní a sektorovou spolupráci (2026–2030)*

ve spolupráci s

I OBSAH

1. Úvod
2. Definice pojmů
3. Kontext
4. Desatero opatření pro moderní a odolný potravinový systém
  - Oblast I: Bezpečnost a zemědělská produkce
  - Oblast II: Zdravotní prevence a vzdělávání v oblasti výživy
  - Oblast III: Veřejné stravování
  - Oblast IV: Tržní podmínky
  - Oblast V: Strategické řízení a koordinace
5. Od vize k realizaci: expertní zázemí otevřené výzvy
6. Výzva vládě České republiky
7. Seznam signatářů a signatářek

ÚVOD

Tento dokument je expertní a společenskou výzvou k zahájení systematické práce na moderní potravinové politice, která pracuje s rozvojem rostlinné stravy a alternativních bílkovin (pro vysvětlení viz další stranu Definice pojmů) jako jednou z cest k řešení klíčových národních výzev. Reaguje na dlouhodobě roztříštěný přístup státu k oblastem, které jsou ve skutečnosti úzce provázané – od zemědělství, potravinářství a veřejného zdraví až po cenovou dostupnost potravin a stabilitu venkova.

Dokument vychází z analytické práce s dostupnými českými daty, z mapování postojů veřejnosti a ze strukturovaného dialogu s odborníky a odbornicemi a aktéry napříč českým potravinovým systémem. V rámci expertních workshopů byly identifikovány klíčové systémové bariéry i příležitosti v oblasti rostlinných potravin a alternativních bílkovin a diskutovány realistické způsoby, jak je řešit v rámci českého institucionálního a fiskálního prostředí.

Na základě tohoto procesu **předkládáme 10 systémových opatření**, která dávají vládě konkrétní a meziřesortně provázaný rámec pro politické rozhodování, odborné rozpracování a postupnou implementaci v praxi.

**Zvýšit produkci
bílkovinných plodin
pro lidskou spotřebu**

**Nastavit dotační
programy**

**Podpořit místní a
krajská potravinová
partnerství**

**Integrovat rostlinné
stravování do
zdravotních strategií**

**Zavést národní
program výživové
gramotnosti a
prevence**

**Upravit pravidla
veřejných zakázek**

**Posílit profesní
vzdělávání
kuchařského
personálu**

**Snížit DPH na zdraví
podporující základní
potraviny**

**Vypracovat Národní
akční plán pro
rostlinnou stravu a
alternativní bílkoviny
2026–2035**

**Zřídit Radu vlády
pro potravinovou
politiku**

DEFINICE POJMŮ

Alternativní bílkoviny

Pojem alternativní bílkoviny je zastřešující výraz pro rostlinné bílkoviny (např. luštěniny, obiloviny, olejninu), fermentované produkty (např. mykoproteiny, precizní fermentace - výroba jednotlivých složek pomocí mikroorganismů) a kultivované potraviny získané kultivací zvířecích buněk v kontrolovaném prostředí.

Rostlinná strava

Rostlinná strava označuje stravu, která staví převážně či zcela na potravinách rostlinného původu - jako jsou zelenina, ovoce, luštěniny, celozrnné obiloviny, ořechy, semena a rostlinné oleje a také rostlinné alternativy masa, mléka, vajec a výrobků z nich.

Foto: Canva

KONTEXT

Zdraví obyvatel, snížení výdajů státu, potravinová bezpečnost, cenová dostupnost potravin, konkurenceschopnost českého zemědělství, potravinářského sektoru a stabilita venkova – to vše jsou oblasti, které nová vládní koalice deklarovala (mimo jiné) jako své priority. Tyto oblasti mají společného jmenovatele: potravinový systém.

Rozhodnutí státu ovlivňují, co a jakým způsobem se v Česku pěstuje, zpracovává, dotuje, nakupuje do veřejných institucí a vnímá jako běžné a zdravé. Tato rozhodnutí mají přímý dopad na:

- zdravotní stav obyvatelstva;
- dostupnost a cenovou stabilitu potravin;
- prosperitu zemědělců a zemědělků i potravinářského sektoru;
- stav české krajiny a její odolnost vůči klimatickým výkyvům;
- dlouhodobé výdaje státu v souvisejících oblastech (zdravotní péče, eroze půdy, sanace vody, atd).

Současné politiky v těchto oblastech jsou roztříštěné - jednotlivé resorty často sledují dílčí cíle, které se mnohdy míjejí nebo si dokonce protirečí, místo aby se navzájem podporovaly. Výsledkem je potravinový systém, který je neefektivní: vytváří podmínky pro spotřebu potravin, jež mohou zhoršovat zdravotní stav obyvatelstva, zvyšuje ekonomickou a klimatickou zranitelnost, zatěžuje veřejné rozpočty i domácnosti a opomíjí potenciál Česka v oblasti domácí produkce, zpracování a potravinářských inovací.

Vytvoření **koordinované potravinové politiky** představuje **příležitost** sladit cíle a nástroje těchto rezortů a nasměrovat je tak, aby sloužily veřejnému zájmu a dlouhodobé prosperitě veřejnosti.

Jedním z klíčových směrů moderní potravinové politiky je **systematická podpora** výživově hodnotné rostlinné stravy a alternativních bílkovin jako doplnění stávající živočišné produkce, a to zejména tam, kde přináší prokazatelné přínosy z hlediska zdravotních, ekonomických a bezpečnostních potřeb obyvatelstva a státu.

Cílem navržených 10 opatření není omezování svobody volby spotřebitelů a spotřebitelek či útok na živočišnou výrobu. Naopak - cílem je rozšířit spotřebitelskou nabídku a zlepšit dostupnost výživově hodnotných potravin, které přinášejí prokazatelné přínosy pro zdraví obyvatelstva, potravinovou bezpečnost i ekonomiku.

DESATERO OPATŘENÍ PRO MODERNÍ A ODOLNÝ POTRAVINOVÝ SYSTÉM

Navržených 10 opatření je rozděleno do pěti strategických oblastí, které společně tvoří ucelený rámec pro modernizaci českého potravinového systému.

Oblast I: Bezpečnost a zemědělská produkce

Klíčem k potravinové bezpečnosti je diverzifikace zemědělské produkce, která přináší zemědělcům a zemědělkyním nové tržní příležitosti, vyšší ziskovost a stabilitu. Luštěniny fixují dusík v půdě a snižují potřebu průmyslových hnojiv. Pestré osevní postupy a omezení orby chrání půdu před erozí a suchy. Tím se uchovává úrodnost pro další generace. Diverzifikované a odolné zemědělství lépe odolá klimatickým výkyvům a přispěje ke snížení emisí.

1. ZVÝŠIT PRODUKCI BÍLKOVINNÝCH PLODIN PRO LIDSKOU SPOTŘEBU

Do roku 2030 navýšit podíl plodin určených přímo k lidské spotřebě nejméně o 15 % (např. hrách či bob). Tento posun sníží dovozní závislost, posílí národní potravinovou bezpečnost a díky pestřejším osevním postupům lépe využije potenciál české půdy.

2. NASTAVIT DOTAČNÍ PROGRAMY

Navrhujeme doplnit dotační programy o cílenou podporu pěstování plodin pro přímou lidskou spotřebu a jejich uplatnění na domácím trhu. Cílem je snížit bariéry diverzifikace a přechodu, rozšířit výrobní možnosti zemědělců a zemědělek, podpořit stabilní dodavatelské vztahy a posílit dostupnost českých, výživově hodnotných potravin v obchodech i ve veřejném stravování.

3. PODPOŘIT MÍSTNÍ A KRAJSKÁ POTRAVINOVÁ PARTNERSTVÍ

Iniciovat vznik koordinovaných sítí spojujících obce, školy, nemocnice a místní farmáře a farmářky. Cílem je vytvořit stabilní dodavatelské vztahy, které umožní veřejným institucím nákup kvalitních rostlinných surovin a rostlinných potravin. Tato spolupráce zajistí zemědělcům a zemědělkyním jistotu dlouhodobého odbytu, zatímco veřejné prostředky vynaložené na stravování zůstanou v regionu a podpoří jeho ekonomický rozvoj.

Oblast II: Zdravotní prevence a vzdělávání v oblasti výživy

Výživa je jedním z nejmocnějších nástrojů prevence, ale dosud není v českém zdravotnictví systematicky využívána. Díky důrazu na prevenci pomocí stravy lze předejít tisícům případů civilizačních nemocí a ušetřit miliardy korun ročně. Zdravotní gramotnost posílí osobní odpovědnost lidí za své zdraví a zvýší kvalitu jejich života.

4. INTEGROVAT ROSTLINNÉ STRAVOVÁNÍ DO ZDRAVOTNÍCH STRATEGIÍ

Aktualizace národních strategií, jako je Zdraví 2030, a programů prevence tak, aby výživa zahrnující rostlinnou stravu figurovala jako samostatná prioritní oblast s měřitelnými cíli (např. snížení obezity, diabetu, zvýšení spotřeby zeleniny a luštěnin). Prevence je nejlevnějším lékem pro českou populaci i zdravotnictví.

5. ZAVÉST NÁRODNÍ PROGRAM VÝŽIVOVÉ GRAMOTNOSTI A PREVENCE

Zavedení celonárodního programu „Jídlo jako investice do zdraví“, který propojí resorty a vytvoří rámec pro vzdělávání veřejnosti. Program, založený na nejaktuálnějších vědeckých poznacích, zajistí jednotnou metodiku, komunikaci a základní standardy vzdělávání v oblasti dopadu stravování na zdraví. Pro cílové skupiny (děti, zdravotnický, pedagogický i kuchařský personál, široká veřejnost) vytvoří informační kampaně a podpoří dialog o potravinách, které podporují zdraví a důstojný život.

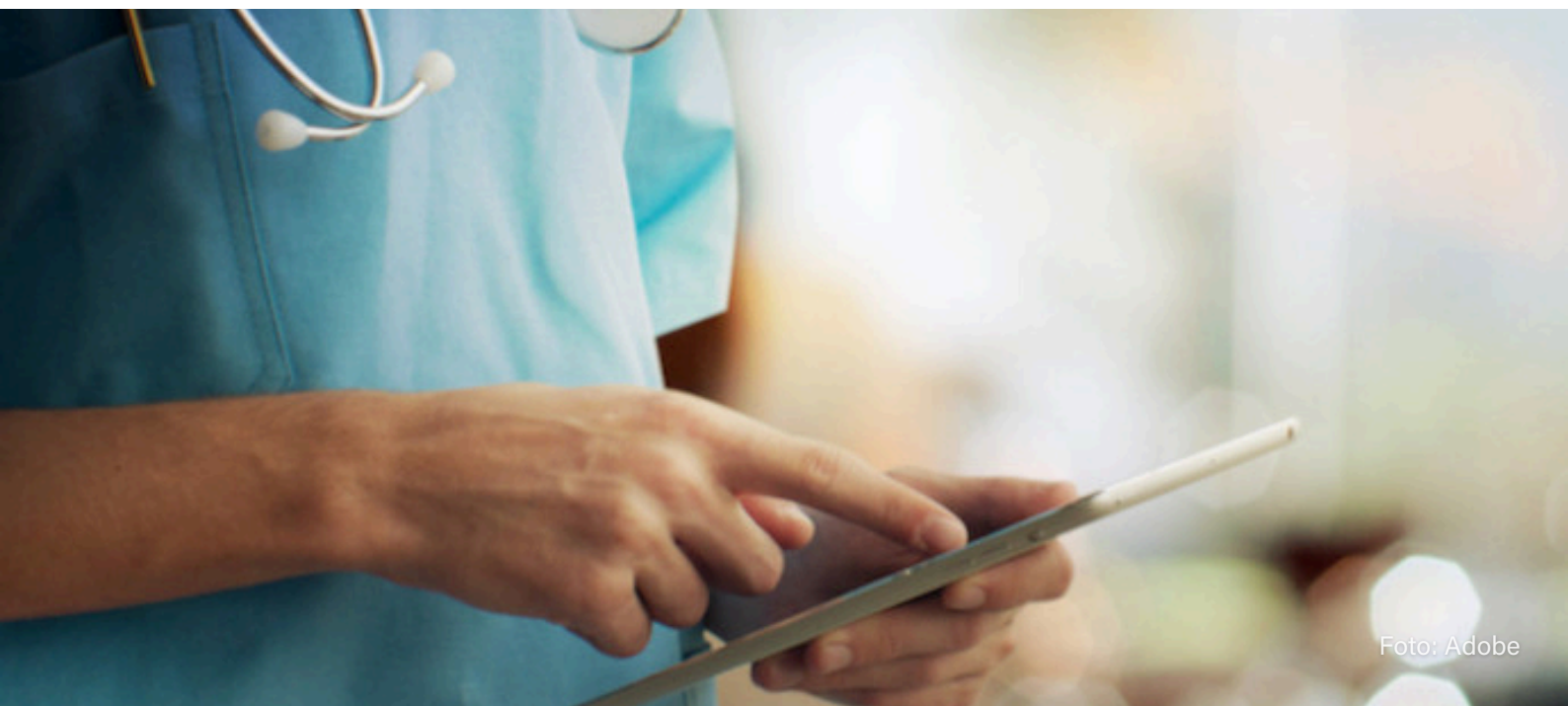

Foto: Adobe

Oblast III: Veřejné stravování v oblasti výživy

Veřejné stravování ovlivňuje stravovací návyky milionů lidí a zároveň vytváří značnou poptávku po potravinách. Proto představuje jeden z neúčinnějších nástrojů, jak zlepšit výživu obyvatelstva a podpořit domácí zemědělce a zemědělkyně. Cílem opatření je postupně rozšířit rozmanitost nabídky ve veřejných jídelnách a zajistit dostupnost nutričně hodnotných rostlinných jídel, aniž by došlo k omezení volby pro strážníky a strážnice. Jde o doplnění a rozšíření nabídky – vedle živočišných pokrmů budou dostupné i nutričně hodnotné rostlinné varianty, připravené z lokálních surovin.

6. UPRAVIT PRAVIDLA VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Zavedení kritérií, která ve veřejných zakázkách zvýhodní dodavatele místních rostlinných surovin a kvalitních rostlinných potravin s vyšší nutriční hodnotou. Cílem je také zjednodušit administrativu pro zapojení malých lokálních producentů do zásobování veřejných jídelen (škol, nemocnic, atd.)

7. POSÍLIT PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ KUCHAŘSKÉHO PERSONÁLU

Zajistit systematické vzdělávání kuchařského personálu a studentstva gastronomických škol ve veřejném i soukromém stravování se zaměřením na aktuální vědecké poznatky o výživě a rostlinném stravování. To znamená aktualizovat rámcové vzdělávací programy odborných škol a zřídit systém dalšího vzdělávání a certifikovaných kurzů pro kuchařský personál. Tím se zvýší kvalita veřejného stravování a atraktivita jídel s vyšším podílem rostlinných ingrediencí.

Oblast IV: Tržní podmínky

Cenová dostupnost potravin zásadně ovlivňuje stravovací chování domácností i stabilitu celého potravinového trhu. Daňová a cenová politika státu patří mezi neúčinnější nástroje, jak bez omezování svobody volby nasměrovat poptávku směrem k výživově hodnotným potravinám a zároveň snížit dlouhodobé výdaje veřejných rozpočtů.

8. SNÍŽIT DPH NA ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍ ZÁKLADNÍ POTRAVINY

Reformovat systém DPH tak, aby zohledňoval dopad potravin na zdraví obyvatelstva a veřejné výdaje. Navrhujeme zařadit ovoce, zeleninu, luštěniny a celozrnné obiloviny do nejnižší sazby DPH. Opatření sníží cenovou bariéru pro domácnosti, podpoří dostupnost výživově hodnotných potravin a přispěje ke stabilnější poptávce po produktech domácích výrobců.

Oblast V: Strategické řízení a koordinace

Navrhujeme zřídit ucelený rámec v podobě Národního akčního plánu pro rostlinnou stravu a alternativní bílkoviny, která sladí cíle a postupy jednotlivých ministerstev. Akční plán bude nástrojem, který propojí již existující dílčí politiky a doplní je tak, aby pracovaly společně ve prospěch zdraví lidí, krajiny i ekonomiky.

9. VYPRACOVAT NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN PRO ROSTLINNOU STRAVU A ALTERNATIVNÍ BÍLKOVINY

Navrhujeme přijmout komplexní strategický dokument schválený vládou, který bude integrovat stávající dílčí koncepce a rozšíří je o podporu rostlinných potravin. Cílem je zakotvit strategické cíle pro zdraví, udržitelnost a potravinovou bezpečnost do rámce, který bude vládu zavazovat k pravidelnému vyhodnocování a reakci na aktuální výzvy.

10. ZŘÍDIT RADU VLÁDY PRO POTRAVINOVOU POLITIKU

Doporučujeme zřídit mezirezortní pracovní skupinu pro potravinovou politiku, jejímž mandátem bude příprava a řízení Národního akčního plánu, odstraňování bariér mezi resorty a navrhování konkrétních změn v dotacích, veřejných zakázkách, regulaci a investiční podpoře. Součástí jejího fungování bude transparentní konzultační skupina složená z nezávislých odborníků a odbornic z oblasti veřejného zdraví a výživy, zemědělství a půdní ochrany, potravinářství a inovací, veřejného stravování a zadávání zakázek, maloobchodu a logistiky, spotřebitelských organizací a občanské společnosti.

Foto: Canva

OD VIZE K REALIZACI: EXPERTNÍ ZÁZEMÍ OTEVŘENÉ VÝZVY

Otevřená výzva vychází z datově podložené analýzy a participativního procesu, který probíhal od dubna do prosince 2025. Opírá se o:

- **Strategickou vizi pro moderní potravinovou politiku** (září 2025), která shrnuje dostupná data a důkazy o stavu českého potravinového systému, jeho slabinách i příležitostech – od zdravotní zátěže obyvatelstva přes dovozní závislosti až po potenciál inovací a vyšší přidané hodnoty.
- **Hlas veřejnosti:** Vycházíme z reprezentativního šetření agentury YouGov (N=1000), které zmapovalo postoje české populace (listopad 2025). Průzkum jasně ukázal, že veřejnost vnímá bariéry v dostupnosti rostlinných potravin a očekává od státu aktivní kroky, zejména v oblasti veřejného stravování, cenové politiky a informování.
- **Výstupy expertních workshopů** (září - říjen 2025): opatření byla formulována a oponována v sérii expertních workshopů zaměřených na dvě klíčové roviny:

Co změnit (systemické bariéry): Za účasti zástupců retailu (např. Rohlík.cz), průmyslu (Nestlé), inovátorů (Mewery), zdravotnictví (Nemocnice Na Homolce) a akademické sféry (ČZU, UK, AV ČR) jsme identifikovali překážky rozvoje a potřeby rostlinného sektoru.

Jak to změnit (implementace): Ve spolupráci s odborníky a odbornicemi na veřejnou správu, legislativu a zástupci politických stran jsme testovali proveditelnost navržených kroků v českém institucionálním a politickém prostředí, aby byly realistické a fiskálně odpovědné.
- **Odbornou oponenturu:** Všechna navržená opatření prošla připomínkováním s cílem zajistit, aby nešlo jen o "seznam přání", ale o realizovatelné kroky respektující limity státního rozpočtu a kapacity veřejné správy.

VÝZVA VLÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY

Tato výzva vychází z reálné společenské a odborné poptávky po změně v oblasti potravinové politiky. My, níže podepsaní zástupci a zástupkyně odborné veřejnosti, občanského sektoru a podnikatelské sféry, vyzýváme vládu České republiky, aby učinila její modernizaci prioritou svého vládního období.

Předložená opatření představují konkrétní a politicky uchopitelný základ, na němž může vláda v tomto volebním období stavět. Nabízejí způsob, jak rozvoj rostlinné stravy a alternativních bílkovin uchopit tak, aby posiloval potravinovou bezpečnost, cenovou dostupnost potravin i konkurenceschopnost českého zemědělství, aniž by omezoval svobodu volby spotřebitelstva.

Očekáváme, že vláda České republiky otevře toto téma na úrovni strategického rozhodování a zahájí kroky k jeho praktickému rozpracování. Signatáři a signatářky tohoto dokumentu jsou připraveni být partnerem státu při hledání řešení, jejich pilotním ověřování a postupné implementaci.

Seznam signatářů a signatářek

Organizace

- *Česká komora alternativních proteinů*
  - *Belzepub*
  - *Bezmasna- rostlinné řeznictví*
  - *Catering Zdravě s.r.o.*
  - *Cut and Taste s.r.o.*
  - *Danone a.s.*
  - *Emco s.r.o.*
  - *Fusion for life s.r.o.*
  - *GurmEko s.r.o.*
  - *Hempoint s.r.o.*
  - *Josef Nejedlý – DAMODARA*
  - *Mewery*
  - *MyRaw Food s.r.o.*
  - *ProVeg, z.s.*
  - *Rostlinně*
  - *Salve Natura s. r. o.*
  - *SEMIX PLUSO, spol. s r.o.*
  - *SNA s.r.o.*
  - *Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR*
  - *VEGALITÉ*
  - *VGT plant-based s.r.o.*
  - *Veggie Náplavka*

- Česká společnost ornitologická
- České priority
- Compassion in World Farming
- ESG Food s.r.o.
- Eurobi spol. s r.o.
- Green Dock
- Green Heads s.r.o.
- Greenpeace Česká republika, z.s.
- Hnutí DUHA
- Impact Hub ČR
- Institut cirkulární ekonomiky
- Institut cirkulární ekonomiky (INCIEN)
- KALMA, komanditní společnost
- Klimatická koalice, z. s.
- Nadace Veronica
- NESEHNUTÍ
- OBRAZ - Obránci zvířat, z.s.
- OVOCE A ZELENINA S RODOKMENEM
- Pábení s.r.o.
- Physicians Association for Nutrition (PAN) Czech Republic
- PLICKA & PARTNERS
- Soucitne.cz
- Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ)
- Změna k lepšímu

Experti a expertky

- MUDr. Laura Al Banna, lékařka
- prof. Ing. Jan Banout, Ph.D., profesor v oblasti potravinové bezpečnosti
- Stanislava BAREŠOVÁ, MBA, vedoucí odboru léčebné výživy a stravování
- doc. Ing. Miroslava Bavorova, Ph.D., docentka v oblasti udržitelné zemědělské produkce
- Mgr. et Mgr. Varvara Borisova, Ph.D., antropoložka

- *Ing. Matěj Božik, Ph.D., vědecký pracovník v oblasti analýzy potravin*
- *Adam Brzica Novotný, podnikatel*
- *Mgr. Jitka Burger, certifikovaná edukátorka v oblasti zdraví (Certified Health Educator)*
- *Mgr. Gabriela Diasová, projektová koordinátorka pro Pestré jídelny*
- *Ing. Jiří Dlouhý, vědecký pracovník*
- *Ing. Mgr. David Erban, nutriční terapeut*
- *Lukáš Gregorovič, osobní trenér a nutriční specialista na rostlinnou stravu*
- *doc. Ing. Jaroslav Havlík, Ph.D., docent v oblasti lidské výživy a bezpečnosti potravin*
- *Ing. Ela Hortíková, manažerka udržitelnosti*
- *Mgr. Martina Karbanová, výživová poradkyně, pedagožka, organizátorka veganských kurzů vaření*
- *prof. Ing. Vladimír Kočí, Ph.D. MBA, VŠCHT, pedagog, výzkumník v oblasti udržitelnosti a produktové ekologie*
- *Bc. Petr Koňata, emisní účetní v sektoru agro a LULUCF*
- *Ing. Martin Klofanda, Business Development Manager*
- *doc. Ing. Pavel Klouček, Ph.D., ČZU, vedoucí katedry Kvality a bezpečnosti potravin*
- *Michaela Kožmínová, analytička AMO klima*
- *Miroslav Krotký DiS., vedoucí odboru stravování FN Motol*
- *Ing. Eva Kupcová, referentka UR se zaměřením na udržitelné stravování, doktorandka*
- *prof. Ing. Bohdan Lojka, Ph.D., profesor na ČZU, prezident Evropské agrolesnické federace*
- *Jiří Marek, farmář*
- *Charlotte Vrindavani Matouš, výživová poradkyně, pedagožka*
- *Mgr. Jiří Medvec, ESG Manager*
- *Mgr. Eva Mejtová, EIT Community Officer*
- *Ing. Filip Mercl, Ph.D., vědecko-výzkumný pracovník, Proděkan pro rozvoj fakulty, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, ČZU*
- *MVDr. Martin Moravčík, specialista potravinářské legislativy*
- *Jakub Nekvasil, předseda environmentální vzdělávací organizace*
- *doc. Mgr. Zdeněk Opršal, Ph.D., vedoucí Katedry rozvojových a environmentálních studií, UP*

- *Ing. Et Ing. Anna Patočková, zastupitelka MČ Praha 8*
- *Ing. Kateřina Pazderů, Ph.D., VŠ pedagožka*
- *RNDr. Michaela Pixová, Ph.D., akademická pracovnice v oblasti transformace potravinového systému a potravinových alterantiv*
- *Mgr. Andrea Pospíšil Jakešová, nutriční terapeutka*
- *prof. RNDr. Ondřej Prášil, Ph.D., vědecký pracovník v oblasti řasových biotechnologií*
- *Radka Roháčková, studentka*
- *doc. Ing. Hynek Roubík, Ph.D., docent v oblasti udržitelných technologií*
- *Samuel Sámel, MA, referent udržitelného rozvoje*
- *Mgr. Pavlína Schultzová, vědecká pracovnice v oblasti udržitelnosti potravinových systémů*
- *Radmila Svobodová, výrobní ředitelka*
- *MUDr. Marek Šebo, lékař - kardiolog*
- *Mgr. Markéta Švarcová, vědecká pracovnice v oblasti sociologie*
- *Ing. Monika Tomaniová, Ph.D., odborný asistent v oblasti analýzy potravin a výživy*
- *MgA. Tomáš Uhnák, MSc., vědecký pracovník, ČZU*
- *Ing. Markéta Urbanová, odborná výživová poradkyně*
- *Mgr. Jan Valeška, ředitel neziskové organizace se zaměřením na vzdělávání a osvětu o ekologickém zemědělství*
- *PhDr. Tereza Vandrovcová, Ph.D, vysokoškolská pedagožka a výzkumnice*
- *PhDr. Jan Vávra, Ph.D., vědecký pracovník v oblasti sociologického výzkumu životního prostředí a potravin*
- *Klára Volemanová, vysokoškolská studentka (3. LF UK - Nutriční terapie)*
- *Ing. Eliška Vozníková, vedoucí programu ochrany přírody*
- *doc. Mgr. Ing. Lukáš Zagata, Ph.D., vědecký pracovník v oblasti sociologie zemědělství*
- *Mgr. Jakub Zelený, PhD., ekolog, Člověk v tísni*
- *Mgr. Iva Zvěřinová, Ph.D., vědecká pracovnice*

proveg
international